

ЄВРОКЛУБИ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК ОСЕРЕДКИ ПРОПАГУВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ПРОГРАМ З ПИТАНЬ ОСВІТИ ТА ОБМІНУ ДОСВІДОМ

У статті розглянуто питання популяризації міжнародних молодіжних програм у сфері освітнього обміну досвідом серед учнівської молоді загальноосвітніх навчальних закладів, роль дітей – лідерів Євроклубів у цьому процесі та вплив Євроклубів на формування власної життєвої та громадянської позиції учнів у сучасному суспільстві.

Ключові слова: Євроклуб, міжнародні програми, обмін досвідом, формування власної позиції.

Сучасне суспільство перебуває на етапі активного пошуку вирішення проблеми міжкультурного спілкування. Тому виникає нове поняття – “міжнародна освіта”, яка покликана забезпечити знайомство та занурення людини у світ різних культур, можливість спілкуватись мовою народів різних країн. Високий рівень освіти громадян необхідний для їх культурного розвитку та духовного становлення, активної участі в управлінні державою, створенні власних матеріальних благ. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI ст. виявляє найбільш важливі напрями у сфері міжнародної співпраці, спрямованої на інтеграцію української освіти в світовий освітній простір [16]. Згідно з Національною доктриною в Україні, повинні забезпечуватися прискорений, випереджальний, інноваційний розвиток освіти, а також створюватися умови для розвитку, самоствердження та самореалізації особистості протягом життя. У сучасних умовах особливого значення набуває розвиток міжнародних зв'язків у сфері освіти. Стратегічним завданням державної освітньої політики є вихід освіти, здобутої в Україні, на ринок світових освітніх послуг; поглиблення міжнародного співробітництва; розширення участі навчальних закладів, учених, педагогів і вчителів, учнів, студентів у програмах та проектах міжнародних організацій і співтовариств; розвиток інформаційних технологій та розширення комунікативного середовища, яке, у свою чергу, змінилось за дуже короткий проміжок часу [1]. Саме тому на перший план висувається проблема налагодження міжкультурних контактів, міжнародні зв'язки передбачають участь у діалозі культур з метою формування в учнів системи цінностей як усвідомлених смислів життя, що дає змогу зрозуміти себе як особистість, яка належить до певного мовного та культурного середовища. У наш час регулярно проходять міжнародні конференції з освіти, публікуються міжнародні та національні журнали з проблем міжнародної співпраці у сфері освіти. Надзвичайної актуальності набувають питання формування адекватної оцінки діяльності Європейського Союзу, переваги та недоліки, можливі вирішення питання євроінтеграції, обмін досвідом і налагодження контактів з подальшою співпрацею в усіх сферах життєдіяльності. Питання обміну досвідом на базі середнього загальноосвітнього закладу здійсню-

ється через залучення учнів, зокрема лідерів Євроклубів, до проектної діяльності, участі в різноманітних конкурсах, молодіжних ініціативах, семінарах, творчих майстернях, конференціях, програмах тощо. За допомогою рисунка розглянемо шляхи реалізації обміну досвідом серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

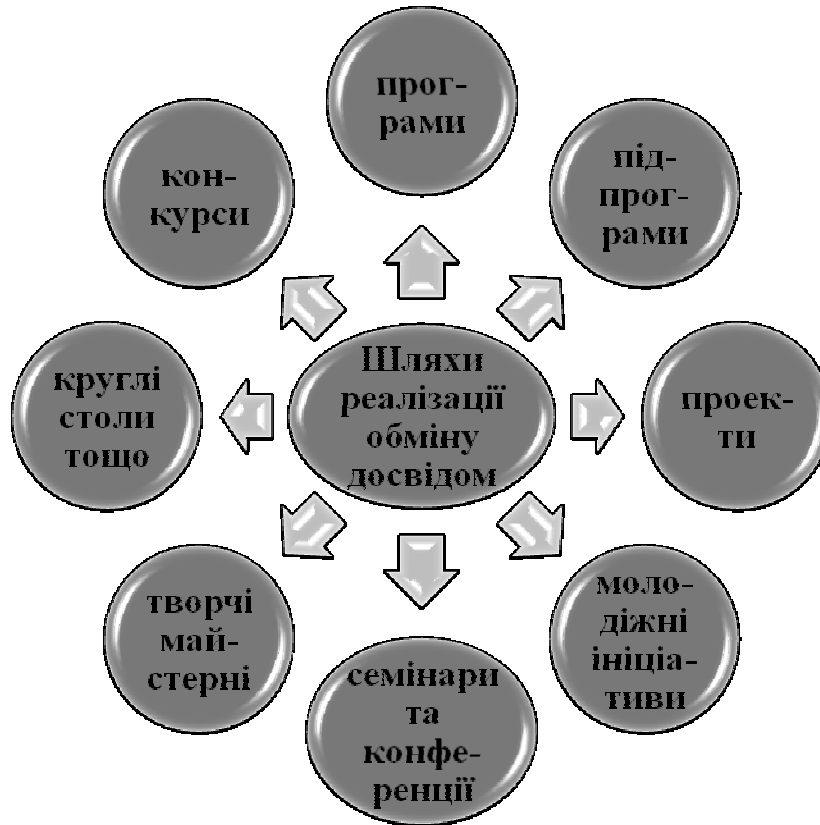

Рис. Шляхи реалізації обміну досвідом серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів

Ми ставили за мету проаналізувати подані на рисунку шляхи розвитку сучасного інтегрованого суспільства, неурядові освітні програми та програми Європейського Союзу з обміну досвідом серед молоді та діяльність Євроклубів як осередків реалізації поставлених завдань, що передбачають:

- інформування учнівської молоді про чинні програми на території України;
- залучення волонтерів до участі в подібних програмах;
- порівняльний аналіз діяльності програм з обміну досвідом.

Як зазначає Н.Б. Самойленко, пріоритетним є дослідження у сфері освіти в аспекті інтернаціоналізації освітнього простору, міжнародна співпраця у сфері освіти, питання, пов'язані з можливістю використання зарубіжного досвіду у вітчизняній освіті [15]. Варто підкреслити, що міжнародні освітні програми передбачають участь усіх представників освітнього процесу в тренінгах, семінарах, мовних школах, навчанні для здобуття різних освітніх або наукових рівней. Рада міжнародних досліджень та обмінів (International Resource & Exchange Board –

IREX) розробляє програми й надає консультації з навчання протягом усього життя.

Проте, відчуваючи інформаційний вплив, який іноді має суперечливий характер, варто пам'ятати, що це ускладнює визначення власної позиції людини. Для збереження власного "Я" та набуття навичок ефективного функціонування в соціумі з його різноманітним полем спілкування та впливу людина має бути самодостатньою особистістю [1].

Сьогодні перед молоддю відкриваються чудові перспективи для самоствердження та самореалізації. Тому освіта має готувати людину, органічно адаптовану до життя у світі багатоманітних зв'язків від контактів із найближчим оточенням до глобальних зв'язків. Важливо навчати дітей співіснувати з іншими людьми та суспільними структурами, виробляти вміння регулювати різні психологічні, соціальні, політичні, міжнаціональні конфлікти з дотриманням вимог культури плюралізму думок.

Людина XXI століття повинна розуміти світоглядні принципи Європейської спільноти ("Єдність у розмаїтті" та "Доповнення замість протиставлення") і керуватися ними. Освіта країн Європи має різний рівень вимог до учнів та оцінних орієнтирів, проте всюди вона спрямована на виховання високоосвічених громадян своєї держави, майбутніх професіоналів своєї справи [9, с. 423].

Пріоритетними цілями Європейського Союзу є розвиток загальноєвропейського виміру освіти, сприяння мобільності та налагодження зв'язків між університетами й школами Європи. Програми дій Європейської спільноти сприяють розвитку якісної освіти шляхом заохочення держав-членів до співпраці, у разі потреби підтримці та доповненні їхньої діяльності. Існує ціла низка різноманітних програм, спрямованих на різні верстви населення та вікові дані, якими опікується Рада Європи, міжнародні фонди (Міжнародний фонд "Відродження" в Україні, Фонд "Ave", Фонд "Świat na Tak" у Польщі), організації (громадська організація "Об'єднання "Агенція розвитку освітньої політики" в Україні, організація "Serce Dziecka", Асоціація "Nigdy Więcej", організація "Dom Spotkań z Historia" та інші в Польщі), Виконавче агентство з питань освіти, аудіовізуальних засобів і культури (EACEA) під керівництвом Генерального директорату Європейської комісії з питань освіти та культури та EuropeAid, Рада міжнародних досліджень та обмінів (International Resource & Exchange Board – IREX), державні установи, навчальні заклади, Євроклуби тощо. Проте метою всіх програм є розширення інформаційного поля про Європейський Союз шляхом залучення молодого покоління до активної діяльності, у тому числі волонтерської, усвідомлення молоддю європейського громадянства, розвиток міжкультурного діалогу, підтримка молодіжних обмінів, ініціатив та демократичних проєктів.

Розглянемо зведену таблицю основних освітніх програм з обміну досвідом, які умовно можна поділити на три блоки: 1) програми, термін дії яких вже вийшов ("Молодь для Європи", "Європейська волонтерська служба", "Молодь" тощо); 2) чинні програми ("Молодь у дії", "Erasmus Mundus" тощо); 3) безстрокові програми ("Tempus", "Comenius", "Lingua" тощо). Вирішальним, на наш погляд, є той факт, що перелічені програми розраховані на всі верстви населення віком від 13 до 30 років та мають на меті розширення європейських кордонів, покращення рівня освіти й формування європейської свідомості суспільства шляхом залучення активної молодії до участі в різноманітних акціях, проєктах та

ініціативах. Слід також зазначити, що кожна наступна програма базується на досвіді та результатах попередньої, здійснюючи, таким чином, наступність і подальший розвиток.

Таблиця

Характеристика основних освітніх програм з обміну досвідом

Програма	Термін дії	Учасники	Мета	Пріоритети
Молодь для Європи (Youth for Europe Program)	1989–1999	<ul style="list-style-type: none"> • Молоді люди 13–30 років. • Молодіжні працівники, лідери, промотори. 	Організація та підтримка молодіжних обмінів, ініціатив і демократичних проєктів	Усвідомлення європейського громадянства, участь молодих людей у громадському житті, розвиток міжкультурного діалогу, залучення молодих людей з обмеженими можливостями чи нездатністю брати участь у будь-якій іншій програмі
Європейська волонтерська служба (the European Voluntary Service)	1996–1999	<ul style="list-style-type: none"> • Молодіжні організації. 	Підтримка участі молоді в різноманітних формах волонтерської роботи всередині Європейського Союзу та поза його межами	
Молодь (the Youth Program)	2000–2006	<ul style="list-style-type: none"> • Неприбуткові організації та асоціації 	Взаємообміни та неформальна освіта	
Молодь у дії (Youth in action Program)	2007–2012		Залучення молодих людей і молодіжних організацій у сферу неформальної освіти та впровадження європейського виміру, розвитку солідарності та толерантності, посилення взаєморозуміння й співпраці	
Молодь у русі (“Youth on the Move” Program)	Стратегія 2020		Створення економічного простору, заснованого на знаннях, інноваціях, високому рівні освіти та навичок, креативності, здатності пристосуватись до нових умов життя	Робота з молодими людьми
Tempus IV		Державні та приватні освітні інституції	Співробітництво у сфері вищої освіти	Допомога державам-партнерам наблизитися вищій освіті до рівня ЄС

Продовження табл.

Програма	Термін дії	Учасники	Мета	Пріоритети
Освітня програма «Сократ» (Socrates)	1995–1999; 2000–2006		Розвиток європейського виміру й поліпшення якості освіти, заохочуючи співпрацю держав-учасниць.	
Програма навчання протягом життя (Lifelong Learning)	Erasmus Mundus	2009–2013	Студенти і вчені, вищі навчальні заклади	Вища освіта
	«Коменський» (Comenius)		Учні середніх загальноосвітніх навчальних закладів	Шкільна освіта
	«Грюнтіг» (Grundtvig)		Випускники ВНЗ	Навчання дорослих та інші освітні можливості
	«Лінгва» (Lingua)		Всі бажаючі	Вивчення європейських мов
	«Мінерва» (Minerva)		Освітняни	Аналіз освітніх систем і політик та їх оновлення. Інформаційні та комунікаційні технології в освіті
«Леонардо да Вінчі» (Leonardo da Vinci)	2000–2006 рр.		Впровадження політики Спільноти в галузі професійної освіти	

Необхідність втілення на практиці основних засад, якими керуються, зокрема, координатори в діяльності Євроклубів, залучаючи учнівську молодь до участі в програмах та проектах різних рівнів (від локального до міжнародного), підкреслюють науковці в усьому світі. Тому процеси обміну досвідом та співпраці тривають не лише в Україні, а й у країнах Європи. За підтримки Європейського Союзу здійснюються різноманітні програми, спрямовані на всі сфери життя. Окремим пунктом виділяються програми, орієнтовані на розвиток молоді віком від 13 до 30 років, наприклад, програма “Молодь в дії” (2007–2013), яка є продовженням програм “Молодь для Європи” (1989–1999), “Європейська волонтерська служба” (1996–1999), “Молодь” (2000–2006), що передбачають участь у молодіжному обміні, молодіжних ініціативах, молодіжних проектах демократії, пілотних проектах співробітництва тощо [18, с. 3].

Молодіжний обмін дає змогу одній або більше групам молодих людей приймати гостей або бути прийнятими групою з іншої країни, щоб брати участь

разом у спільній програмі дій. Молодіжні обміни призначені для групи молодих людей віком між 13 і 25 роками, що є визначним фактом, бо передбачає поступове розширення кордонів праці лідерів Євроклубів, які, закінчивши середній загальноосвітній навчальний заклад, мають змогу продовжувати свою діяльність. Таким чином, у майбутньому мережі Євроклубів мають змогу перерости в асоціації.

Програмні дії, засновані на міжнаціональному співробітництві, включають активну участь молодих людей, щоб надати їм можливість довідатися про різні соціальні й культурні реалії. Молоді люди можуть завдяки цьому побачити спільні й відмінні риси їх культур, що є одним з пріоритетних завдань Євроклубів. Крім того, вплив молодіжного обміну на місцеве населення може допомогти краще зрозуміти інші культури й впливати не тільки на молодих людей і їхнє об'єднання, але також і на місцеві співтовариства, зважаючи на можливість вчитись без упереджень сприймати різнобарв'я європейських культур, вивчати іноземні мови, набувати досвіду міжкультурного спілкування.

Слід підкреслити, що програми, якими опікується Європейський Союз, користуються популярністю в усіх країнах Європи. Найбільш відомою є молодіжна програма громадської освіти Європейського Союзу “Молодь Європи”, мета якої – підтримка молодіжних ініціатив та спільних міжнародних проектів, покращення взаєморозуміння між молоддю різних культур, нівелювання стереотипів, підтримка спільної діяльності у сфері молодіжної роботи в Європі, формування толерантої освіченої молоді, здатної до самовизначення та самореалізації. Щоденна діяльність програми в країнах її дії координується національними агентствами та Єврокомісією.

Основними засадами роботи в межах програми є:

- 1) допомога збереженню миру та стабільності;
- 2) розвиток толерантності серед молоді;
- 3) налагодження міжкультурного діалогу;
- 4) допомога посиленню демократії за активної участі молоді в громадському житті та розвитку молодіжної спільноти.

Необхідно підкреслити, що бюро “Молодь Європи” особливу увагу приділяє розвитку громадянського суспільства та збільшенню знань про Європейське громадянство в молодіжному середовищі цих країн. “Молодь Європи” Естонії, Латвії, Польщі та інших країн Європейського Союзу також активно співпрацює з Росією й Україною [6].

Аналізуючи діяльність естонських Євроклубів, можна дійти висновку, що молодь Естонії пропагує також поняття “єдиної Європи”, яке, у свою чергу, передбачає вільне переміщення на території Європи. Саме тому талінський Європейський клуб розпочав свою діяльність із заходу “Добровольцем до Європи”, який передбачає інформування молоді про можливості у сфері освіти, подорожування та праці в країнах Європи. Клуб також проводить вечори, присвячені європейській культурі [2].

Як зазначалося вище, програми з обміну молоддю фінансує Європейський Союз. Проте один з основних кроків – налагодження співпраці Євроклубу навчального закладу із закладом-партнером у європейській державі. Завдяки таким партнерським відносинам стає можливий учнівський обмін на декілька тижнів (деякі програми передбачають обмін і до одного року), який фінансується Євро-

пейською програмою SOKRATES. Обмін студентською молоддю фінансує програма “Молодь для Європи”, у межах якої молоді люди можуть, наприклад, брати участь у міжнародній програмі Work-Camp та працювати над соціальними й природоохоронними проектами.

Профорієнтаційний обмін з метою проходження практики, у тому числі виробничої, в Європейських країнах фінансується програмою LEONARDO. Це дає змогу не тільки ознайомитись з культурою країни та встановити дружні контакти, а й зрозуміти систему професійної освіти країн-партнерів [7]. Слід зауважити, що фінансування програм здійснюється через отримання грантів або підписання контрактів.

Міжнародні програми надають можливість тісної співпраці для молоді країн Європи, у тому числі України. За підтримки Програми “Молодь у дії” молоді люди з України в співпраці з партнерами з інших країн можуть брати участь у молодіжних обмінах та міжнародній волонтерській діяльності.

Зазначена програма ґрунтується на неформальній освіті й має на меті сприяння активному громадянству молоді загалом і європейському громадянству зокрема; розвиток солідарності й толерантності між молодими людьми, особливо для зміцнення соціального зв'язку в Європейському Союзі; посилення взаєморозуміння між молодими людьми з різних країн; сприяння розвитку якісних систем підтримки молодіжної діяльності й життєздатності громадських організацій у молодіжній сфері; поширення європейської співпраці в молодіжній сфері [3].

Як бачимо, програма “Молодь у дії” – це сучасна молодіжна програма Європейського Союзу, яка є наступницею попередніх програм “Молодь для Європи” і “Молодь” та впроваджуватиметься протягом 2007–2013 рр. Ця програма робить суттєвий внесок у набуття компетентності та забезпечує молодим людям, лідерам Євроклубів, можливості для неформального й неофіційного навчання європейського виміру [10].

Ця програма для молоді покликана: а) формувати в молодих людей активну позицію європейського громадянства, солідарності й толерантності у відносинах між собою та залучати їх до формування майбутнього континенту; б) сприяти мобільності всередині й за межами Європейського Союзу, неформальному навчанню та міжкультурному діалогу; в) заохочувати всіх молодих людей, незалежно від їхнього освітнього, соціального й культурного стану до активної співпраці в освітній сфері. Програма фінансує Міжнародну молодіжну організацію й заходи Європейської волонтерської служби: зібрання, конференції, тренінги, семінари, мережеві наради, ознайомчі поїздки, стажування тощо. Крім того, до програми долучаються активісти молодіжного руху та так звані “промоутери”: неприбуткові та неурядові організації, Євроклуби; органи місцевого та регіонального самоврядування; неформальні осередки молоді; міжнародні урядові некомерційні організації [13, с. 8].

Необхідно зазначити, що метою діяльності Євроклубів є також ознайомлення учнівської молоді з можливостями та перевагами однієї з провідних програм у галузі освіти й професійної підготовки таких, як “Програма навчання протягом життя” (Lifelong Learning Programme), яка дає змогу людям різного віку навчатися в Європі через обміни, стажування та створення тематичних мереж.

Ця програма складається із чотирьох підпрограм, які фінансують проекти на різних рівнях освіти та професійної підготовки:

1. Comenius – для шкіл.
2. Erasmus – у галузі вищої освіти.
3. Leonardo da Vinci – для професійної освіти й тренінгів.
4. Grundtvig – у сфері освіти для дорослих.

Таким чином, юні лідери Євроклубів мають можливість розвивати свої навички та творчі компетенції, починаючи із середнього загальноосвітнього навчального закладу й продовжуючи його протягом життя, будучи вже дорослими сформованими особистостями. Поряд із цим існує підпрограма імені Жана Моне, яка стимулює викладання, проведення аналізу та дискусій з питань європейської інтеграції за участю вищих навчальних закладів у всьому світі, та стосується не тільки окремих студентів, лідерів Євроклубів та учнів, а й викладачів, координаторів, тренерів та установ, що беруть участь в освітніх і навчальних процесах, зокрема з України [13, с. 10].

Українська благодійна організація, Міжнародний фонд “Відродження” (1990 р.) [5] за підтримки Європейського Союзу виступає чи не найголовнішим організатором та ініціатором молодіжного й учнівського руху Євроклубів на території України. Фонд входить до створеної Джорджем Соросом мережі Фундацій відкритого суспільства, що складається з національних і регіональних фондів у понад 30 країнах світу, у тому числі в Африці, Центральній і Східній Європі та на території колишнього Радянського Союзу.

Місія Міжнародного фонду “Відродження” – фінансово й організаційно сприяти становленню відкритого, демократичного суспільства в Україні шляхом підтримки значущих для його розвитку громадських ініціатив. Міжнародний фонд “Відродження” здійснює:

- 1) розподіл грантів між неурядовими організаціями, що працюють на розвиток суспільства;
- 2) ініціювання та втілення проектів, важливих для соціального й політичного розвитку України;
- 3) організація й підтримка громадських обговорень на політичні, соціальні та міжнародні теми;
- 4) організація публікації інформаційних матеріалів, опитувань та громадських кампаній, конференцій, семінарів і круглих столів;
- 5) запровадження програм мікрогрантів для підтримки громадських ініціатив тощо [5].

Слід звернути увагу на те, що діяльність Міжнародного фонду має, зокрема, соціальний характер та слугує саме інтересам суспільства, будучи при цьому одним з каталізаторів розвитку демократичних засад на теренах України. Необхідно відзначити також помітний вплив фонду “Відродження” на діяльність шкільних Євроклубів як осередків формування Європейської свідомості та полікультурності.

Аналізуючи сфери активності Міжнародного фонду “Відродження”, можна дійти висновку, що його волонтери переймаються найбільш гострими питаннями сьогодення та намагаються поліпшити соціально-економічний і політично-правовий стан українського населення, долучаючи до своєї діяльності молодих людей, молодіжних працівників, лідерів Євроклубів, промоутерів, молодіжні ор-

ганізації, неприбуткові організації та асоціації, співпрацюючи у сфері неформальної освіти й упровадження європейського виміру, розвитку солідарності та толерантності, посилення взаєморозуміння.

За ініціативи Міжнародного фонду “Відродження” здійснюються гранти, орієнтовані на учнівську молодь, метою яких, наприклад, є залучення творчих дітей до розвитку волонтерського руху через діяльність шкільних євроклубів України та Польщі [14] і платформи молодіжної мобільності й обміну з Україною. Тому завдяки такому партнерству українські школярі зможуть не тільки брати участь у таких програмах, як “Comenius” та “Leonardo da Vinci”, а й стане можливою реалізація окремих проектів на кшталт:

- 1) проведення літнього табору для українських і польських лідерів шкільних євроклубів;
- 2) обміни учнями й учителями між школами Польщі та України;
- 3) створення карти активних проектів;
- 4) запровадження моделі волонтерів за прикладом польського досвіду “чудових вісімок” у Стрийському районі [17].

Міжнародний фонд “Відродження” є організатором різноманітних семінарів та тренінгів для координаторів і лідерів Євроклубів. Так, громадська організація “Об’єднання “Агенція розвитку освітньої політики” за фінансової підтримки програми “Схід-Схід: партнерство без кордонів” та Європейської програми Міжнародного фонду “Відродження” в межах програми “Схід-Схід: Партнерство без кордонів” організовує міжнародні семінари, метою яких є формування молодіжної політики в напрямі “європейське громадянство, європейський вимір” в аспекті європейської інтеграції країн Східної Європи [4].

Слід також зазначити, що існують програми для викладачів та координаторів Євроклубів, метою яких є отримання уявлення про філософію освіти в незалежних школах, допомога в розумінні способу життя та покращення навичок володіння іноземною мовою. Прикладом подібної програми може бути Teacher’s Scheme (Великобританія) UK Border Agency у співпраці з асоціацією британських коледжів НМС Projects (Headmasters’ and Headmistresses’ Conference) [12].

Програми обміну молоддю підтримуються та ініціюються не тільки країнами Європейського Союзу, а й за його межами. Найбільш популярною та бажаною серед учнів і лідерів Євроклубів є некомерційна програма обміну страшокласників, яка повністю фінансується Урядом Сполучених Штатів Америки, FLEX (Future Leaders Exchange). Програма надає можливість учням 8–10 класів, які добре знають англійську мову та мають гарні оцінки, навчатись продовж року у США. Програма розрахована на один рік, впродовж якого учень проживає в американській сім’ї [11].

Існують програми Teacher Exchange Program USA (програма з обміну вчителями) та High School (програма з обміну учнями), визначною ознакою яких є, крім отримання дивовижних вражень від проживання в іншій країні та мовної практики, можливість подальшого працевлаштування за кордоном в іноземних фірмах та набуття досвіду роботи з представниками інших культур [8].

Висновки. Таким чином, програми, а саме “Молодь для Європи”, “Молодь”, “Європейська волонтерська служба”, “Молодь у дії”, “Сократ”, “Tempus”, “Erasmus Mundus”, “Lingua” тощо, ініціюються Міжнародними фондами, такими як “Відродження” та “Ave”, Радою Європи, міжнародними громад-

ськими організаціями, мають на меті розширення інформаційного поля про Європейський Союз шляхом залучення молодого покоління до активної діяльності, усвідомлення молоддю європейського громадянства, налагодження міжкультурного діалогу, підтримки молодіжних обмінів, ініціатив та демократичних проєктів. Тенденції розвитку сучасного суспільства диктують нові умови освітнього процесу, в основі якого мають бути принципи інтеграції, демократизації, європейської свідомості та виміру освіти. Рушійною силою цього процесу є Євроклуби, які, поряд із цим, виконують функцію “інформатора” з питань організації й реалізації міжнародних програм та ініціатив Європейського Союзу, залучають учнівську молодь до громадської й волонтерської діяльності, обміну досвідом у всіх сферах життя, забезпечуючи високий комунікативний розвиток учнівської молоді та виховуючи тим самим полікультурні засади освіти. Аналізуючи досвід роботи Євроклубів, слід звернути увагу на результати їх діяльності: учні, лідери Євроклубів, не тільки розуміються на історико-географічних, соціально-культурних та мовних особливостях країн європейської спільноти, порівнюють та аналізують усталені норми й системи, вони вчаться співпраці з різними верствами населення з різних країн, взаєморозумінню, толерантності, набувають навичок міжкультурної комунікації, починають розуміти переваги освітнього простору, що відкривається перед ними.

Список використаної літератури

1. Кремень В. Качественное образование: требования XXI века [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://shop.roditeli.com.ua/view/education21?viewskin=print>.
2. Ладынская В. Лишь бы в Европу [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.moles.ee/04/Mar/25/5-1.php>.
3. Мережа представників Програми “Молодь в дії” [Електронний ресурс]: Ініціативи проєвропейських неурядових організацій. – Режим доступу: <http://eu.prostir.ua/in/39900.html>.
4. Міжнародний семінар “Молодь та активне європейське громадянство” [Електронний ресурс] : Програма Міжнародного фонду “Відродження” “Схід-Схід: Партнерство без кордонів”. – Режим доступу: http://www.irf.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=30866:-1-r&catid=36:ann-east&Itemid=111.
5. Міжнародний фонд “Відродження” [Електронний ресурс] : Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.irf.ua/>.
6. “Молодежь Европы” [Электронный ресурс] : Программа. – Режим доступа: <http://euroopa.noored.ee/ru/node/832>.
7. Обмен в Европе. Учитесь, не зная границ [Электронный ресурс] : статья. – Режим доступа: <http://djkmodus.narod.ru/OBMEN.htm>.
8. Образование за рубежом [Электронный ресурс] : статья. – Режим доступа: <http://studentland.ua/ru.html>.
9. Парахіна М.Б. Освіта України XXI століття / М.Б. Парахіна // Молодь у сучасному світі: філософсько-культурологічні виміри : зб. матер. Міжнар. наук. конф. (Київ 26–27 березня 2009 р.). – К. : Видавничий центр КНЛУ, 2009. – 501 с.
10. Програма “Молодь в дії” [Електронний ресурс] : стаття. – Режим доступу: <http://yia.org.ua/common/pro-programu.html>.
11. Программа обмена старшеклассниками “FLEX” [Электронный ресурс] : официальный сайт. – Режим доступа: <http://flex.americancouncils.org>.
12. Программа обмена для учителей Teacher’s Scheme (Великобритания) [Электронный ресурс] : статья. – Режим доступа: http://ru.osvita.ua/abroad/edu_prog/16350/.

13. Путівник по програмах, які фінансуються Європейським Союзом на території України. – К. : Представництво ЄС в Україні, 2011. – 16 с.

14. “Розвиток волонтерського руху через діяльність шкільних євроклубів України та Польщі. Підготовка до ЄВРО 2012” [Електронний ресурс] : Грант Міжнародного фонду “Відродження”. Програма “Схід-Схід: Партнерство без кордонів” / Міжнародні проекти, що виконувалися в Україні. – Режим доступу: http://www.irf.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=36426&Itemid=486.

15. Самойленко Н.Б. Международное сотрудничество в области образования / Н.Б. Самойленко // Горизонты образования. Современные тенденции развития образования. Научные сообщения. – 2011. – № 1 (31). – С. 124–128.

16. Указ Президента України “Про Національну доктрину розвитку освіти”. [Електронний ресурс] : Указ Президента України від 17 квітня 2002 р. – № 347/2002. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/151.html>.

17. Українські освітяни ознайомилися з польськими молодіжними програмами [Електронний ресурс] : Програма “Схід-Схід: Партнерство без кордонів” / Міжнародні проекти, що виконувалися в Україні. – Режим доступу: http://www.irf.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=33594:2011-07-01-05-41-34&catid=26:news-east&Itemid=66.

18. Youth in Action: Programme guide / Commission (Council) of Europe partnership in the field of Youth. – Brussels : Council of Europe – Directorate of Youth and Sport “The Partnership”, 2012. – 154 p.

Стаття надійшла до редакції 01.02.2013.

Кирпа А.В. Евроклубы в общеобразовательных учебных заведениях как центры пропаганды международных программ по вопросам образования и обмена опытом

В статье рассматривается вопрос популяризации международных программ в сфере образовательного обмена опытом среди ученической молодежи общеобразовательных учебных заведений, роль детей – лидеров Евроклубов в этом процессе, а также влияние Евроклубов на формирование личной жизненной и гражданской позиции учащихся в современном обществе.

Ключевые слова: *Евроклуб, международные программы, обмен опытом, формирование личной позиции.*

Kyrpa A. Euroclubs in secondary schools as centers of international programs for the promotion of education and the exchange of experiences

The article reveals the issue of popularization of international programs in exchange of educational experience between pupils of secondary schools, Euroclub leaders and their influence on formation of pupils' personal attitude towards modern life and society, their stand in life and civic stand.

Key words: *Euroclub, international programs, exchange of experience, formation of personal attitude.*